

РОСЛИННИЙ СВІТ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОХОРОНА

Хміль К.О., студент

Рокотянська В.О., кандидат сільськогосподарських наук, асистент, асистент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Метою природоохоронної діяльності людини є збереження природного біорізноманіття рослин. У Червону книгу України занесено понад 400 видів рослин.

Рослинний світ, або флора, дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів і є чітким показником обсягу антропогенного впливу на природу.

Рослини — найбільш беззахисні перед діяльністю людини, й з урахуванням сучасного стану біосфери їх охорона стала нині важливим комплексним міжнародним завданням. У 1948 р. при ООН було створено спеціальну постійну Комісію з охорони зникаючих видів рослин і тварин, а згодом - Міжнародну Червону книгу, куди заносяться всі рослини та тварини, яким загрожує вимирання. У 1982 р. Закон про Червону книгу прийнято і в Україні.

Сьогодні до неї занесено понад 800 видів рослин і тварин з метою їх охорони і збереження, оскільки їм серйозно загрожує вимирання або знищення через людську діяльність.

Ідея її створення належить відомому англійському зоологу професору Пітеру Скотту. Червона книга — це зібрання фактів про унікальних представників флори й фауни нашої планети, над якими нависла загроза зникнення. Міжнародна Червона книга складається з кількох солідних томів. До неї внесено близько 300 видів і підвидів ссавців, майже 300 видів птахів, більше 100 видів плазунів, 40 — земноводних, понад 250 видів судинних рослин. У ній є також і "чорний список" тварин і рослин, що зникли з планети, починаючи з 1600 р. Нині на земній кулі близько 20—25 тис. видів рослин знаходяться на грані.

Природні умови України сприяли розвитку дуже багатой та різноманітної флори. Тут зростає близько 5 тис. видів рослин природної флори та близько 1 тис. видів культурної та заносної флори. Найбагатшою є флора Карпат та Криму (близько 2 тис. видів). 200 років тому життєдайні ліси вкривали більше половини всієї площі України, сьогодні — лише 14%. Незважаючи на величезне екологічне значення лісу й прийняття постанов і законів щодо його охорони, в Поліссі та Карпатах ліси, як і раніше, хижацьки знищуються, а відтворення лісового фонду здійснюється дуже повільно й недостатньо.

Слід зазначити, що останнім часом ліси через перевантаження відпочиваючими, з їх дикунським ставленням до природи, винищення рідкісних лікарських рослин, ягід, грибів, вирубування дерев, спричинені людьми пожежі втрачають свої оздоровчі та рекреаційні властивості. Ліс не витримує напливу людей у густонаселених районах, страждає, хворіє й гине від промислових забруднень, внаслідок діяльності нафтовиків, будівельників, гірників.

За даними ООН, щорічно на планеті вирубується понад 3 млрд м³ лісу, й ця цифра до 2000 р. зросте в 1,5 рази. Особливо тривожить доля Амазонських і Сибірських лісів, що відіграють найважливішу роль в очищенні атмосфери Землі.

Через значні негативні антропогенні зміни стану довкілля у наступні 20—30 років щодня зникатиме з Землі близько 100 видів рослин К-зарин: загальна кількість зникаючих видів наблизиться до 1 млн.

Основними заходами захисту лісів є такі:

- раціональне (з урахуванням екологічної ситуації) обмежене їх вирубування;
- висаджування нового лісу на місці вирубаного;
- повна переробка деревини й супутньої сировини з метою збільшення виходу продукції з одиниці площі;
- раціональне збереження ягідних, кормових, лікарських, технічних рослин:

- проведення селекції та насінневих дослідів для створення видів лісової флори, продуктивніших і стійкіших до хвороб і забруднень середовища:

- створення лісозахисних і водоохоронних лісосмуг, рекреаційних і заповідних лісових і лісопаркових зон і масивів;

- боротьба з кислотними дощами;

- підвищення рівня екологічної освіти та виховання свідомого ставлення населення, особливо молоді, до лісу.

Іншим важливим компонентом природи України в степи. В нашій державі вони майже на 100% розорані (крім заповідників) Колись високопродуктивні, багаті гумусом степові чорноземні ґрунти України в наш час значно виснажені через екстенсивне господарювання, інтенсивне випасання худоби, неправильну меліорацію, переущільнення важкою сільськогосподарською технікою, перехімізацію.

Велике значення в Україні мають болота — важливий гідрологічний і кліматичний регулятор Полісся, зона поширення багатьох рідкісних і цінних видів рослин (зокрема, реліктів льодовикового періоду). Масове науково не обґрунтоване осушення боліт, що розпочалося з 50-х років ХХ ст., викликало значне пониження рівня ґрунтових вод, всихання навколишніх лісових масивів, зникнення деяких цінних болотних трав.

Нині, коли життя показало хибність політики масового осушення болотних масивів, змінюється оцінка ролі боліт. Розпочато роботи для їх збереження, охорони й відтворення. Кілька боліт оголошено заповідними — вони виконують функції еталонів болотних екосистем. Особливу групу флори становлять агроценози. Це площі, зайняті культурними рослинами, тобто тими їх видами, що культ кууються людиною. Кількість цих рослин не перевищує 1500 видів, але на Землі вони займають велику площу — 1,5 млрд га. Культурні рослини — це молода група видів, їх вік становить усього 2,5—4 тис. років (жито, овес, буряк), а такі культури, як каучуконос тевея, хінне дерево, обліпіха та інші — зовсім молоді, вони були окультурені кілька сот років тому.

Охорона рідкісних та зникаючих видів рослин є невід’ємною складовою загальної проблеми охорони, відновлення, збагачення й раціонального використання рослинного світу. Слід суворо дотримуватися природоохоронного режиму на заповідних ділянках, заборони зривати рослини, викопувати цибулини, кореневища, бульби для пересаджування уквітники, заготовляти лікарські рослини усіх видів, що занесені в Червону книгу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Електронне джерело: <https://vseosvita.ua/library/tema-roslynnyi-svit-ta-ioho-okhorona-608806.html>
2. Електронне джерело: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26172/>
3. Електронне джерело: https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/Популяційна-екологія-рослин-Симпозіум-2022_23_06_22.pdf
4. Електронне джерело: <http://referat-ok.com.ua/work/osnovni-zahodi-okhoroni-roslinnogo-sv/>
5. Електронне джерело: https://lenakhorohova.blogspot.com/p/blog-page_2564.html

АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ВОДНІ ЕКОСИСТЕМИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Гулько О.С., студент

Циганок Є.Ю. – доктор філософії з географії, асистент кафедри фізичної географії та геоєкології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Дослідження антропогенного впливу на водні екосистеми є вкрай актуальним, адже спрямоване на розуміння проблем та розробку стратегій для збереження природних ресурсів та забезпечення сталого розвитку Карпат. Водні ресурси та екосистеми є невід’ємною частиною природної спадщини, яка